

**FBI JA TAIDEVARKAUDET YHDYSVALTAISESSA
LEHDISTÖSSÄ**

Rosalma Inkinen

Kandidaatintutkielma

Historian ja etnologian laitos

Jyväskylän yliopisto

9.5.2022

KUVIOT

KUVIO 1.	Taiderikostyyppien kategorisointia, mukaan lukien Conklinin (1994) vandalismin ja varkauksien kategoriat.....	2
KUVIO 2.	Varastetun taiteen nykyarvojen jakautuminen.....	9
KUVIO 3	Taidevarkauksien määrä vuosittain.....	15

Sisällys

1.	JOHDANTO.....	1
1.1	Tutkimuksen taustaa.....	1
1.2	Alkuperäislähteet ja tutkimuskirjallisuus.....	4
1.3	Tutkimuskysymykset, metodit ja tutkimusetiikka.....	6
2	UUTISOINNIN ANALYSOINTIA - TEMATIIKKAA, DISKURSSEJA JA AIKAKONTEKSTI.....	8
2.1	Temaattista analysointia uutishuomiosta.....	8
2.2	Uutisoinnin diskurssit ja asennoitumiset FBI:tä kohtaan	12
2.3	Uutisointi vuosikymmenittäin	15
3	FBI:N JULKISUUSKUVA 1900-LUVULLA: RADIO- JA TELEVISIONMEDIAN YHTEYDET SANOMALEHTIAINEISTOON	18
4	SANOMALEHTIEN MONINAISET TAIDEVARKAUSJULKAISUT FBI:N JULKISUUSKUVAN MUOKKAAJANA.....	21
	LÄHTEET	23

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustaa

FBI (Federal Bureau of Investigation) ja taidevarkaudet on ollut jo vuosikymmeniä tuttu sana-pari ja syy sille on selkeä. Taidevarkauksissa on kyse median romantisoimasta rikollisuuden alasta, joka on kasvanut viime vuosisadan aikana¹. FBI on puolestaan vanha lainvalvontaviranomainen, joka on saanut liittovaltiotason virastoista ehkä eniten julkista huomiota Yhdysvalloissa². Tutkimuksellani on kaksi tarkoitusta. Ensimmäinen tavoitteenani on selvittää FBI:n ja taidevarkauksien suhdetta sanomalehtiaineiston kautta. Sen lisäksi pohdin sanomalehtiaineistoa paitsi informaation jakajana myös FBI:n julkisuuskuvan muokkaajana.

Taidevarkaudet ovat historiassamme suhteellisen uusi asia, sillä taide kehittyi omaksi alakseen käsityöstä vasta renessanssin myötä. Taiteen arvostus muuttui huomattavasti 1600-luvulla, kun taiteen arvo alettiin yhdistää sen tekijään. Valistuksen aikana taidekenttä pysyi pienissä piireissä, jolloin ajatukset ”hyvästä” ja ”arvokkaasta” taiteesta kehittyivät. Taidekokoelmia alkoi muodostua jo varhain, mutta suuren yleisön eteen teokset pääsivät museoiden yleistyessä lähinnä 1800-luvulta alkaen.³ Taideharrastus muotoutui tietynlaisen eliitin sisällä ja siellä sen voi katsoa pysyneen edelleen. Yläluokan osallisuus ja taiteen korkea arvo selittävät osaltaan runsaan rikollisuuden taidevarkauksissa. Viimeisen vuosisadan aikana taidერიkokset ovat lisääntyneet huomattavasti⁴. Laitonta taidekauppaa on pidetty arvoltaan jopa toiseksi suurimpana lainvastaisena markkinana Yhdysvalloissa heti huumekaupan jälkeen⁵.

Taidevarkauksien syinä ovat usein rahalliset motiivit. Varkaudet ja taiteen arvo muodostavatkin mielenkiintoisen kehän, sillä taiteen arvo ei ole vakio, vaan sen on mahdollista nousta tai laskea varkauden vuoksi. On esimerkiksi tutkimusta, että media on osallinen taiteen arvon vaihteluihin ja julkisuus varkaudesta saattaa vaikuttaa arvoon positiivisesti.⁶ Laajaa julkista huomiota saaneen teoksen tunnistaa moni, mikä tekee teoksesta entistä arvokkaamman ja erityisemmän. Kiinnostavaa on myös, että osa tunnetuista teoksista on niin vaikea myydä, että

---

¹ Clarke & Szydlo 2017, 11, 136.

² Vizzard 2008, 1079.

³ Petterson 2021, 188–190.

⁴ Clarke & Szydlo 2017, 136.

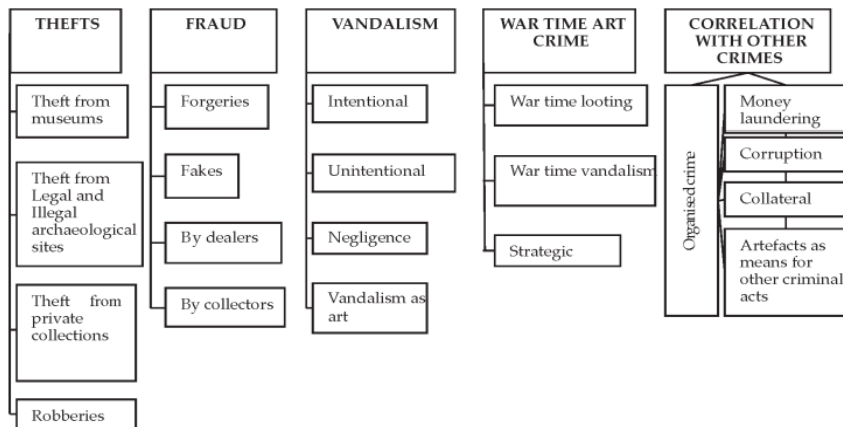
⁵ Dobovsek & Slak 2011, 396–397.

⁶ Wylly 2014, 18, 96.

hinta pimeillä markkinoilla saattaa olla jopa kymmenen prosenttia varsinaisesta arvosta. Tunnettua teosta ei ole siis kannattavaa varastaa, sillä se on vaikeaa, jollei jopa mahdotonta myydä.⁷

Taidevarkaudet ja teosten myyminen ovat kuitenkin vain yksi osa laajempaa taidერიkollisuuden ja laittoman kaupankäynnin kokonaisuutta, kuten alla olevasta kuviosta ilmenee. Taidevarkauksia tehdään usein esimerkiksi museoista ja yksityisistä kokoelmista.⁸ Museoiden rooli onkin kiinnostava, sillä samaan aikaan niiden tulisi esitellä ja suojella taidetta. Yksityisillä kokoelmilla (kuten myös osalla museoista) ongelmana ovat suhteellisen vähäiset turvatoimet varkauksien sattuessa.⁹ Taidevarkaudet mielletäänkin helposti museoihin ja yksityisiin kokoelmiin, vaikka todellisuudessa taidevarkauksien kenttä on laajempi. Esimerkiksi vähemmän tunnettu muinaismuistojen ryöstäminen on myös merkittävä taidevarkausmuoto. Tärkeä huomio kuviosta on myös, että taidevarkaudet linkittyvät syvään rikollisuuden verkostoon ja suuriin rikollisiin toimintoihin, kuten rahanpesuun, korruptioon ja erityisesti järjestäytyneeseen rikollisuuteen.¹⁰ Taidevarkauksien yhteydet alamaailmaan on tuonut myös FBI:n mukaan rikostutkimukseen.

Kuvio 1. Taidერიkostyyppien kategorisointia, mukaan lukien Conklinin (1994) vandalismin ja varkauksien kategoriat.

Lähde: Dobovsek & Slak 2011, 397.

⁷ Clarke & Szydlo 2017, 25.

⁸ Dobovsek & Slak 2011, 396–397.

⁹ Clarke & Szydlo 2017, 2–3, 33.

¹⁰ Dobovsek & Slak 2011, 396–399.

Tutkimukseni alkuvuonna 1953 ilmestyi ensimmäinen uutinen FBI:stä ja taidevarkauksista käsittelemissäni sanomalehdissä. Taidevarkauksien ja FBI:n suhde on pitkä, mistä kertoo myös tutkimani viidenkymmenen vuoden aikaväli. FBI perusti taidevarkauksille kansainvälisen tietokannan¹¹ 1979, jonne on lisätty sekä varastettuja taide-esineitä että myös tietoa aiemmista varkaustapauksista¹². Eräs tärkeä huomio aiheeseen liittyen on, että merkittävien taidekappaleiden varastamisesta museoista tehtiin liittovaltion tuomiovaltaan kuuluva rikos vuonna 1994¹³. Käytännössä laki lisäsi FBI:n osallisuutta paikallisten poliisijoukkojen rinnalla, sillä FBI:llä on laajempi toimivalta yli osavaltiorajojen. Virallinen taidevarkauksia ratkova nopean toiminnan yksikkö perustettiin vasta vuonna 2004¹⁴, jonka perustamisvuoteen minun tutkimukseni päättyy. Tutkimani aikaväli on siis kiinnostava myös FBI:n sisäisen kehityksen kannalta.

Taidevarkaustapaukset päätyvät FBI:n käsiin usein paikallisen poliisin pyynnöstä, mutta paljon tapauksia lähdetään selvittämään myös tavallisten ihmisten antamien vihjeiden perusteella.¹⁵ Suuren yleisön rooli FBI:n apuna taidevarkaustapauksissa onkin hieman yllättävä. Yleisö auttaa rikostutkimuksessa vain mediaa seuratessa, sillä mitä enemmän julkista huomiota varastettu teos saa, sitä todennäköisempää sen löytyminen ja takaisin saaminen on.¹⁶ Median rooli FBI:n ja yleisön välillä on monimuotoinen, sillä informoinnin lisäksi se tuottaa julkisuuskuvaa FBI:stä.

FBI on mielenkiintoinen julkisuuskuvan tutkimuksen kohde, sillä se on poikkeuksellisen sulkeutunut valtiollinen organisaatio. FBI:n toiminnan avoimuus on saanut paljon kyseenalaistusta 1900-luvulla, jonka vuoksi kuva lainkuuliaisesta virastosta on vuosikymmenten aikana monesti kärsinyt ja menettänyt uskottavuuttaan. Konkreettinen esimerkki löytyy vuodelta 1976, kun virasto joutui virallisesti tutkimaan itse itseään. Tim Weinerkin kirjoittaa teoksessaan *FBI: liittovaltion poliisin historia* FBI:n julkisen kuvan muutoksesta 1900-luvulla: “FBI:n yli-inhimillinen imago ja siihen liittyneet valta ja maine ovat suuresti karisseet”.¹⁷ FBI:n

---

¹¹ National Stolen Art File eli NSAF

¹² Burmon 2017, 78.

¹³ Chaffinch 2008, 96.

¹⁴ FBI – Federal Bureau of Investigation, 2014.

¹⁵ FBI – Federal Bureau of Investigation, 2014.

¹⁶ Burmon 2017, 126.

¹⁷ Weiner 2012, 11, 408, 415.

julkisuuskuvan muotoutumista ja esimerkiksi positiivisen kuvan ylläpitämistä onkin mielenkiintoista pohtia minun tutkimuksessani 1900-luvun sanomalehtiaineiston kautta.

1.2 Alkuperäislähteet ja tutkimuskirjallisuus

Käytän työssäni lehtijuttuja kolmesta Yhdysvaltalaisesta lehdestä, jotka ovat *The New York Times*, *The Washington Post* ja *The Wall Street Journal*. Valitsemani sanomalehdet ovat suurimpien joukossa Yhdysvalloissa. Kaikki ovat päivälehtiä, mutta edustavat eri näkökulmia. *The Washington Post* edustaa muita lehtiä enemmän politiikan maailmaa, kun taas *The Wall Street Journal* keskittyy muita enemmän liikemaailmaan ja talouteen. *The New York Times* ei ole niinkään vain yhden aihepiirin edustaja, mutta lehti on yksi tärkeimmistä ja suosituimmista sekä Yhdysvalloissa että kansainvälisesti, joten sen läsnäolo tutkimuksessani on tärkeä. Sanomalehtiaineiston lisäksi käytän alkuperäislähteenä myös FBI:n itse luomaa aineistoa vuosien varrelta, esimerkiksi videoita ja vuosijuhlakirjoja. Kyseisten aineistojen avulla pystyn huomioimaan tutkimuksessani FBI:n oman näkökulman julkisuuskuvan muodostuksessa. FBI:n omia aineistoja käyttäessäni otan huomioon lähdekriittiset seikat eli esimerkiksi aineistojen syntykontekstit ja tiedonkäytön rajallisuuden.

Miksi taidevarkaudet kiinnostavat ihmisiä niin paljon, että niistä uutisoidaan ja on uutisoitu jo useita kymmeniä vuosia? Tämä kysymys pyöri päässäni, kun lähdin tutkimustani suunnittelemaan. Sosiologi Pierre Bourdieu on tehnyt tutkimusta eliitin ja taiteen suhteesta ja hänen teoriasensa selittäisivät kansan kiinnostuksen yläluokan taideharrastusta kohtaan: Bourdieun makukäsityksen mukaan elämäntyyli ja maku ovat hierarkkisesti järjestäytyneitä. Näin ollen yhteiskunnassa “arvokkaampaa” kulttuuria ja “parempaa” makua edustaa yläluokka. Ala- ja keskiluokka puolestaan pyrkivät saavuttamaan korkeamman yhteiskuntaluokan tason ja kiinnostuksen kohteen.¹⁸ Kiinnostus eliittiin syntyy ja säilyy, mikä voisi selittää korkean uutishuomion aiheesta. Laaja julkinen huomio puolestaan tekee sanomalehdistä mielenkiintoisen tutkimusaineiston ja vastaa samalla kysymykseen, miksi minä käytän sanomalehtiä aineistonani.

---

¹⁸ Bourdieun teoria Purhosen mukaan, Purhonen 2014, 11–16.

Bourdieuin teoria ja muut tutkimukset aiheesta osoittavat, että laajaa yleisöä on aina kiinnostanut uutisoinnissa eliitti ja parempiosaiset, eivät välttämättä itse taidevarkaudet. Julkisuudessa on kautta aikojen esitetty nimenomaan taidevarkauksien uhrin ”liiankin rikkaina” tai ”ilkeinä yläluokkaisina”.¹⁹ Käsitteet taidevarkauksista ”eliittien asiana” heijastuu osittain läpi tutkimukseeni aina alkuperäislähteistä tutkimuskirjallisuuteen. On esimerkiksi hyvä huomata, että *The New York Timesin* lukijakunta on kuvattu hyvin koulututtuneeksi ja vauraaksi, ja itse lehteä jopa elitistiseksi²⁰. Kyseisen lehden lukijakunnan tiedostaminen antaa lisäsyvyyttä tutkimukseeni. Eräs mahdollinen tutkimusaihe tulevaisuudessa voisi liittyä juuri yläluokan ja taidevarkauksien suhteeseen.

Tutkimuskirjallisuutena käytän monipuolisesti artikkeleita ja monografioita liittyen taidevarkauksiin ja FBI:hin. Hyödyntämäni kirjallisuus on pääasiassa historian tieteenalaan liittyvää, mutta erityisesti kriminologia on oleellinen tieteenala FBI:n tutkimuksen yhteydessä ja ala tulee välttämättä esiin esimerkiksi Kate Burmonin (2017), Bojan Dobovsekin ja Bostan Slakin (2011) sekä Marion Wyllyn (2014) teoksissa. Historian kannalta aiheeni on mielenkiintoinen, sillä kriminologiassa on osaltaan erilainen näkökulma ja lähtökohta tutkimuksen tekoon. Historian alan tutkimuksena saan lisäperspektiiviä työhöni. Menetelmäkirjallisuudessa apunani on Adam Testermanin (2015) sanomalehtiaineistoon perustuva diskurssianalyysi ja temaattinen analyysi liittyen FBI:hin ja uutisointiin. FBI:n julkisuuskuvaan liittyen apunani on Matthew Cecilin (2015) radioaineistoon pohjautuva tutkimus. Taidevarkauksiin liittyen perustietoa antaa muun muassa Clarcken ja Szydlon teos *Stealing history* (2017). Teoriapohjana hyödynnän Pierre Bourdieun makuteoriaa Semi Purhosen (2014) mukaan.

Varsinainen mielenkiintoni aiheeseen heräsi tutkimuskirjallisuutta lukiessa, kun huomasin, että lähes jokaisessa taidevarkautta koskevassa tutkimuksessa FBI on mainittu lähteenä. Kuitenkaan tutkimusta, jossa FBI itse olisi kohteena, ei tunnu löytyvän. Huomattavissakin FBI:n yleisestä historiasta kertovista tutkimuksista puuttuvat täysin taidevarkausosiot²¹. FBI:n omassa vuosijuhlakirjassa taidevarkaudet on mainittu, mutta sielläkin vain parilla lauseella²². Syitä

---

¹⁹ Clarke & Szydlo 2017, 7–8; Dobovsek & Slak 2011, 398.

²⁰ Goldstein 2007, 19; Testerman 2015, 49.

²¹ Esimerkiksi Weiner, 2012.

²² FBI, 2008, 108.

taidevarkauksien ja FBI:n suhteen sivuttamiselle tutkimuksen kohteena löytyy kuitenkin osittainen selitys: FBI:n asialistalta löytyy usein äärimmäisiä jopa ihmishenkiä uhkaavia tapauksia ja tässä suhteessa taidevarkaudet eri muodoissaan on yleisesti nähty “uhrittomina rikoksina”²³. Tavallisen ihmisen näkökulmasta yläluokkaisella on aina varaa ostaa uusi teos²⁴.

Löysin taidevarkauksiin liittyen kuitenkin Clarcken ja Szydlon (2017) teoksen, jossa FBI:n ja taidevarkauksien suhdetta pohditaan muun muassa televisioaineiston kautta. Hyödynnän kyseistä teosta omassa tutkimuksessani. Taidevarkauksien ulkopuolelta FBI:tä ja sen julkisuuskuvaa on kuitenkin tutkittu laajalti. Esimerkiksi Cecilin (2015) radioaineistoon pohjautuva teos nousee tutkimukseni loppupuolella Clarcken ja Szydlon tutkimuksen rinnalla, kun pohdin FBI:n julkisuuskuvan muodostumista eri medioissa 1900-luvulla. Koen, että omalle tutkimukselleni, jossa tutkin FBI:tä ja taidevarkauksia sanomalehtien kautta, löytyy oma paikkansa muiden tutkimusten joukosta.

1.3 Tutkimuskysymykset, metodit ja tutkimusetiikka

Tutkimuksellani on kaksi pääkysymystä: Miten yhdysvaltalaiset sanomalehdet kuvasivat FBI:tä ja taidevarkauksia vuosina 1953–2003 ja voiko sanomalehtien kuva FBI:stä verrata radio- ja tv-median luomaan kuvaan? Jotta voisin vastata ensimmäiseen kysymykseeni, muodostin lisäksi vielä muutaman tarkentavan alakysymyksen: Miten FBI:stä ja taidevarkauksista kirjoitettiin uutishuomion kannalta? Löytyykö teksteistä FBI:tä koskevia diskursseja tai positiivisia ja negatiivisia asennoitumisia? Ja viimeiseksi, muuttuiko uutisointi vuosikymmenten varrella? Tutkimuskysymysteni tarkoitukseni on siis tutkia kattavasti uutisointia aina sisälöstä sanojen tasoon ja osana laajempaa 1900-luvun kontekstia.

Tärkein syy sanomalehtiaineiston käytölle on, että haluan selvittää, millaista tietoa FBI:stä jaettiin kasvavan taidერიkosalan myötä. Paikkarajaukseni Yhdysvaltoihin selittyy FBI:n toimialueella osavaltioiden välillä. Aikarajaus selittyy aiheen lisääntyneenä uutishuomiona 1900-

---

²³ Wylly 2014, 2; Dobovsek & Slak 2011, 398.

²⁴ Dobovsek & Slak 2011, 398.

luvun puolivälistä alkaen ja päätän tutkimukseni vuoteen 2003, sillä kyseisellä aikavälillä ei ollut vielä muodostettu FBI:n taidevarkausosaston nopean toiminnan yksikköä.

Tutkimuksessani pääsen tarkastelemaan FBI:tä monipuolisesti lehdistöaineiston valossa. Temaattisessa analyysissä tarkastelen tekstin sisältöä: Kategorisoin uutiset ryhmiin uutishuomion perusteella ja tarkastelen FBI:tä erilaisissa konteksteissa. Eräs lähtöolettamukseni perustuen tutkimuskirjallisuuteen liittyy uutishuomion ja taiteen arvon suhteeseen; oletan, että arvoltaan suurista tapauksista uutisoidaan enemmän ja laajemmin. Saadakseni tietoa uutisoinnin asennoitumisista FBI:tä kohtaan tarvitsen avukseni diskurssianalyysin. Diskurssianalyysissä tarkastelen tekstin sisällön ja sanavalintojen suhdetta, jolloin löydän kirjoittajan luoman narratiivin. Kun narratiivi on tiedossa, on mahdollista tehdä tulkintoja tekstistä eli minun tutkimukseni kohdalla on mahdollista löytää positiivisia ja negatiivisia asennoitumisia FBI:tä kohtaan.²⁵ Käyn läpi myös uutisoinnin ajallista kontekstia ja mahdollisia muutoksia vuosikymmenittäin ja pohdin samalla FBI:n roolin muutosta uutisoinnissa. Näillä keinoilla pääsen lopuksi vertailemaan omaa sanomalehtiaineistoani jo esittelemääni tutkimuskirjallisuuteen, jossa FBI:n julkisuuskuva on tarkasteltu radio- ja televisioaineiston kautta. FBI:stä on käyty paljon julkista keskustelua jo vuosikymmeniä, joten vertaaminen muihin 1900-luvun medioihin tulee varmasti olemaan antoisaa. Oletankin niistä löytyvän tiettyjä samankaltaisuuksia sanomalehtiaineistooni.

Työni tutkimusetiikka on tärkeää tiedostaa, sillä teen tutkimukseni suhteellisen herkstä aiheesta. Varkaudet, laitton kauppa ja sulkeutunut organisaatio ovat etiikan näkökulmasta haastavia aiheita, ja juuri siksi niitä pitääkin tutkia ja avata. Tapa, jolla tutkin on objektiivista havainnointia sanomalehtiaineistosta ja kyseinen aineisto on julkista tietoa, joten varsinaista eettistä ongelmaa ei pitäisi muodostua. FBI:n ja taidevarkauksien suhteeseen liittyy paljon kiinnostavia piirteitä, joita kaikkea en valitettavasti rajaussyistä kykene tuoda esille tai joihin en pysty kandidaattityössä syventymään. Haluan mahdollisesti jatkaa aiheen parissa tulevaisuudessa.

---

²⁵ Testerman 2015, 32, 38.

2 UUTISOINNIN ANALYSOINTIA – TEMATIikkaa, DISKURSSEJA JA AIKAKONTEKSTI

Kävin läpi 104 digitoitua artikkelia ProQuestin historiallisten sanomalehtien tietokannasta aikaväliltä 1953–2003 *The New Timesista*, *The Washington Postista* ja *The Wall Street Journalista*. Hakusanoja minulla oli neljä; “taidevarkaus” ja “FBI”, “F.B.I” tai “Federal Bureau of Investigation”. Rajasin aineistoani valitsemalla tietokannasta vain “artikkelit” ja “etusivun artikkelit”. Ensimmäisen tarkasteluni jälkeen rajasin aineistoa vielä itse, sillä tietokanta ei suodattanut aineistoa täydellisesti: Poistin siis 104:stä lehtijutusta tekstit, joissa ei mainittu käyttämiäni hakusanoja. Tämän lisäksi rajasin aineistomassasta pois vielä kirjoitukset, joissa puhuttiin selkeästi toisista aiheista. Jätin tarkasteluuni vain lehtijutut, joissa kerrottiin selkeästi taidevarkauksepäisestä ja FBI:stä. Jäljelle jäi 79 kirjoitusta, joita käytän tutkimuksessani.

Enemmistö jäljelle jääneistä lehtijutuista on ajankohtaisia uutisia, mutta joukossa on myös kolumnityylisiä kirjoituksia, joissa avataan esimerkiksi mennyttä taidevarkauksepäistä. Tarkkaa jakoa eri tekstityyppien välille en voi tehdä, sillä kirjoitukset olivat häilyviä suuntaan ja toiseen: Osa teksteistä on selkeästi uutisia ja osa selkeästi tarinallisempia kertomuksia, mutta osasta löytyi molempia puolia. Käsittelen jäljelle jäänyttä aineistoani siis tasavertaisesti. Ennen aineiston syvempää tarkastelua hyvä myös huomata, että kaikki taidevarkauksepäiset eivät pääse lähtökohtaisesti uutisotsikoihin, vaan lehdistö haluaa tapauksia, jotka ylittävät tietyn uutiskynnyksen.²⁶ Käsittelen uutiskynnyksymystä tulevilla kappaleilla lisää.

2.1 Temaattista analysointia uutishuomiosta

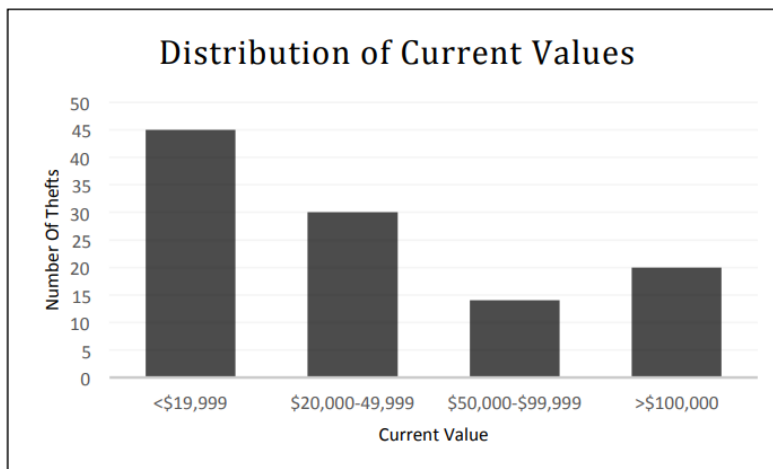
Lehtikirjoituksia tarkastellessa huomasin, että teksteistä nousi nopeasti erilaisia uutistyyppisiä. Käsittelyni aineistoa pystyykin hyvin lokeroimaan erilaisiin kategorioihin uutishuomion perusteella esimerkiksi seuraavasti: *Pienen uutishuomion* taidevarkaudet, *suuren uutishuomion* taidevarkaudet ja *poikkeuksellisen uutishuomion* taidevarkaudet. Eri uutistyyppien tarkastelun kautta pääsen pohtimaan FBI:n roolia erilaisissa konteksteissa.

---

²⁶ Clarke & Szydlo 2017, 11.

Oma hypoteesini oli, että arvoltaan suuremmista tapauksista uutisoitaisiin enemmän ja laajemmin. Sen vuoksi ennen syventymistä kategorioihin, on hyvä tutustua taidevarkauksien arvojakamaan. Alla olevasta kuviosta näkee, miten varastetun taiteen arvo jakautuu Kate Melody Burmonin (2017) mukaan. Kuvio on vuodelta 2017 ja varastetun taiteen hinta-arviot on tehty nykyarvojen mukaisesti. Aineistona Burmon käytti 201:n Yhdysvaltalaisen poliisilaitoksen taidevarkausraportteja vuodesta 1978 aina vuoteen 2004 asti. Kuvio kertoo, että suurin osa varastetusta taiteesta on nykyarvon mukaan alle 50 000 dollaria. Vähiten varkauksia tulee 50 000–100 000 dollarin arvoisesti. Yllättävästi kuitenkin varkauksien määrä kasvaa jälleen yli 100 000 dollarin kohdalla.²⁷ Temaattisen analyysin kategorioiden avulla vertailen varkauksien todellista arvon jakaumaa suhteessa siihen, minkä arvoiset tapaukset saivat runsasta tai vähäistä uutishuomiota.

Kuvio 2. Varastetun taiteen nykyarvojen jakautuminen.

Lähde: Burmon 2017, 99.

²⁷ Burmon 2017, 72–73, 98–99.

Ensimmäinen kategoria *pienen uutishuomion* taidevarkaudet saivat lehdissä paljon pientä palstatilaa eli useita lyhyempiä uutisia. Uutiskynnyksen ylittäminen on tässä kategoriassa eniten käsillä - Minkä tasoiset tapaukset pääsivät lehtiin ja mitkä tapaukset jäivät pois? Oman tarkasteluni perusteella tähän kategoriaan saattoi päästä, jos varkauden takana oli esimerkiksi useampi henkilö tai jos saalis oli arvoltaan suhteellisen suuri. Varkauksien arvot vaihtelivat toisaalta paljon. Usein kyse oli kymmenien tai satojen tuhansien dollareiden arvoisista varkaustapauksista, mutta osa ylitti jopa miljoonan dollarin rajan. Tämän vuoksi en tietoisesti halunnut kategorian nimeksi ”pienet taidevarkaudet”, sillä tapaukset eivät välttämättä arvoltaan olleet pieniä, vain uutishuomio oli. Vertailun vuoksi, arvoltaan pienin tähän kategoriaan kuuluva uutisointi oli 5 000 dollarin arvoisesta varastetusta saaliista²⁸ ja eräs kalleimmista oli jopa 7 miljoonan dollarin arvoisesta taidevarkausjuonesta²⁹.

Burmonin kuviosta näkee, että yli 100 000 dollarin varkaudet ovat korkeita ja harvinaisia.³⁰ Kuitenkin lehdistössä yli 100 000 dollarin varkaudet saivat hyvin vähän tilaa. Luulen tämän palautuvan uutiskynnykseen – Arvolla itsessään ole väliä, jos tapaukset eivät olleet julkisuusnäkökulmasta ei tarpeeksi mielenkiintoisia. Dobovsekin ja Slakin teoksessa *The Significance of studying and investigation of Art Crime* teoksessakin mainitaan, että media luo epätasaista kuvaa taidevarkauksista. Syynä on nimenomaan kansan mielenkiinnon kohde julkisuuden henkilöihin ja tunnettuihin tavaroihin, ei tavallisiin taidevarkauksiin.³¹

Lehdissä *pienen uutishuomion* tapaukset olivat yhden palstan mittaisia, ja muistuttivat enemmänkin ilmoituksia kuin varsinaisia uutisia. FBI:n osallisuus teksteissä oli usein enemmän sivumainintana ja suurimmassa osassa FBI:tä kuvattiin neutraalisti. Kuitenkin muutamassa lyhyemmässäkin ”ilmoituksessa” FBI:stä muodostui selkeä positiivinen tai negatiivinen kuva: Eräässä uutisessa vapautettu taidekauppias haastoi FBI:n oikeuteen, sillä FBI oli vanginnut väärän miehen³² ja eräässä FBI esti 2,5 miljoonan dollarin taidevarkauden agentin peitetehtävän avulla³³. FBI:n julkisuuskuvan kannalta uutiset siis vaihtelivat laajalti.

---

²⁸ Kirjoittaja ei tiedossa, ”2 Seized Here in Art Theft”, The New York Times, 17.2.1972.

²⁹ Kirjoittaja ei tiedossa, ”STOLEN ART’S VALUE PUT AT \$7-MILLION”, The New York Times, 2.1.1967.

³⁰ Burmon 2017, 99.

³¹ Dobovsek & Slak 2011, 398.

³² Kirjoittaja ei tiedossa, ”Art Dealer, Freed, Plans to Sue F.B.I.”, The New York Times, 14.8.1982.

³³ Kirjoittaja ei tiedossa, ”4 Indicated for Art-Theft Plot”, The Washington Post, 14.8.1982.

Toiseksi kategoriaksi nimesin *suuren uutishuomion* taidevarkaudet, sillä ne saivat lehdistössä runsaammin julkisuutta ja tilaa oli usein enemmän kuin vain yksi palsta. Tekstin lisäksi osassa tämän kategorian teksteissä oli myös tapaukseen liittyvä kuva. Monenlaiset tapaukset saivat suurta huomiota, mutta tiettyjä samankaltaisuuksia kategorian sisällä on huomattavissa. Arvoltaan varkaudet olivat usein korkeita, pyörivät sadoissa tuhansissa tai miljoonissa dollareissa, eli yhtään muutaman tuhannen dollarin arvoista varkautta ei löytynyt tästä kategoriasta.

Arvot olivat siis suhteellisen korkeita, mutta palstatilaa sai arvon lisäksi myös muilla erikoisilla piirteillä. Tyypillinen esimerkki on FBI:n poikkeuksellinen toiminta, sillä usein enemmän tilaa sai, jos FBI:n toimet olivat erittäin kyseenalaisia tai onnistuneita. *Suuren uutishuomion* taidevarkauksissa FBI esimerkiksi riitaantui³⁴ ja teki yhteistyötä paikallisen poliisin kanssa³⁵. FBI:n julkisuuskuvan kannalta *suuren uutishuomion* taidevarkaudet olivatkin ehkä kaikista ratkaisuvampia: Viraston selkeä onnistumien tai epäonnistuminen sai lehdistön kautta laajaa huomiota.

Kolmas kategoria on *poikkeuksellisen uutishuomion* taidevarkaudet, sillä tässä tapausten erikoisuus vaikutti uutishuomion saamiseen. Uutishuomio oli todella poikkeuksellista, usein erittäin laajaa. Tämän kategorian varkauksia tuli esiin eri lehdissä samanaikaisesti. Esimerkiksi *The New York Timesista* ja *The Washington Postista* on löydettävissä selkeästi sama uutinen, sillä päivämäärät ovat samat ja leipätekstit yhtenäisiä³⁶. Medialla oli siis tapana korostaa poikkeuksellisia tapauksia ja usein samasta varkaudesta saatettiin uutisoida myös samassa lehdesäkin useampaan kertaan. Esimerkiksi *The New York Timesissa* Isabella Stewart Gardner museon varkaudesta löytyi jopa kymmenen erillistä lehtijuttua. Tämän taseisia tapauksia ei ole kuitenkaan useita. FBI:n osallisuus tapauksissa oli suhteellisen suurta, esimerkiksi kommentteja antamalla lehdistöön. Kuitenkin useimmiten tämänkaltaiset lehtijutut keskittyivät enemmän itse tapauksiin kuin FBI:n rooliin.

Poikkeuksellisen uutishuomion varkaudet ovat usein merkillisiä tarinoita paitsi FBI:lle myös lukijalle. Useimmat varkauksista olivat arvoltaan suurimpia, eli kyse oli usein miljoonista

---

³⁴ Kirjoittaja ei tiedossa, ”F.B.I. and the Philadelphia Police Fight Over Guest List in Art Theft”, *The New York Times*, 1.1.1985.

³⁵ Kirjoittaja ei tiedossa, ”F.B.I. Joins Police Hunt In \$750,000 Art Theft”, *The New York Times*, 4.9.1975.

³⁶ *The New York Timesissa* ja *The Washington Postissa* puhuttiin varmasti samasta tapauksesta: Joseph B. Treaster, ”FBI Foils Plot to Steal \$10 Million in Paintings”, *The New York Times*, 5.8.1982 ja John Arnold & Rick Warner, ”FBI Foils \$25 Million Art-Theft Plot”, *The Washington Post*, 5.8.1982.

dollareista. Arvon lisäksi tapauksista löytyi aina muitakin erikoisia piirteitä. Esimerkiksi eräässä tapauksessa varkaat lupasivat palauttaa teoksen, mutta vaativat sitä vastaan rauhan Israelin ja Palestiinan välille. Tapaus on todellakin erikoinen, sillä Wyllyn mukaan taidevarkauksien motiivit ovat usein rahallisia. Kuitenkin tässä tapauksessa varkauden motiivi oli välineellinen ja (geo)poliittinen, mikä sai myös FBI:n uutisen mukaan hämmentyneeksi.³⁷ Varastettu teos oli myös “vain” miljoonan dollarin arvoinen, eli ilman varkauden epätyypillisyyttä, uutisissa ei mitään luultavimmin puhuttaisi tapauksesta näin laajasti. Tämäkin tapaus sai huomiota useammassa lehdessä samanaikaisesti. *Poikkeuksellisen uutishuomion* taidevarkauksille tyyppillistä oli FBI:n kuvaaminen avuttomana tai joskus jopa varkaita tyhmempänä, kuten tässäkin uutisessa.³⁸

Uutishuomion ja uutiskynnyksen tarkastelun pohjalta varkauden rahallinen arvo ei ollut kaikista tärkein tekijä, kuten alussa oletin. Muut asiat, kuten varkauden tai tapausten poikkeuksellisuus olivat oikeastaan isommassa roolissa. FBI:n julkisuuskuvan näkökulmasta tärkeä tekijä oli, miten FBI:n osallisuutta ja toimintaa kuvattiin tapauksessa. FBI oli esillä kaikissa tapauksissa, mutta ehkä eniten *suuren uutishuomion* tapauksissa. *Pienen uutishuomion* tapauksissa FBI ei saanut paljoa palstatilaa, vaikka asennoituminen olisi ollut selkeää. *Poikkeuksellisen uutishuomion* tapauksissa varkaudet veivät outoudellaan huomion FBI:ltä itseltään.

2.2 Uutisoinnin diskurssit ja asennoitumiset FBI:tä kohtaan

Uutishuomion lisäksi on kiinnostavaa tutkia lehtijuttujen sanojen ja sisällön suhdetta. Ensimmäinen ja ehkä tärkein pohjustava huomioni sanavalinnoista on, että FBI nähdään useammin yhtenä toimijana, eikä yksittäisten agenttien kautta. Useista teksteistä löytyy esimerkiksi “FBI pidätti”, “FBI kysyi” ja “FBI haastattelee”, kuin FBI olisi yksi toimija. Teksteistä löytyy viittauksia myös yksittäisten agenttien toimiin ja kommentteihin, mutta huomattavasti vähemmän kuin FBI:hin kokonaisuutena. Jos agentti kommentoi lehdistölle tapausta, usein puhuja on usein vain “FBI:n agentti”. Kyse on käytännössä pienestä yksityiskohdasta, mutta oikeastaan

---

³⁷ Wylly 2014, 17–18, 21–22.

³⁸ Christine Haughney, ”Picture of Peace?”, The Washington Post, 21.8.2001.

lukijan käsitys virastosta muuttuu sen mukana. Virheet ja onnistumiset muodostuvat koko viraston asiaksi.

Tarkemmin sanan ”FBI” ympäristöä tutkiessa voi huomata tiettyjä toistuvia sanapareja. Esimerkiksi sanayhdistelmät ”FBI estää” (foils) ja ”FBI saa takaisin” (recovers) toistuvat useissa positiivissävytteisissä kirjoituksissa. Tämä usein toistuva positiivinen kuvaus on huomattava diskurssi FBI:n kannalta. Diskurssi luo kuvan FBI:stä sankarillisena ja rikollisia parempana toimijana. ”FBI estää” diskurssi ei rajaudu vain tiettyyn temaattiseen kategoriaan, vaan sanayhdistelmä esiintyy uutishuomiosta riippumatta kaikenlaisissa positiivissävytteisissä lehtijutuissa.

Neutraaliin sävyyn kirjoitettuja ”ilmoitusluontoisia” uutisia on paljon, joten myös neutraalille kirjoitustyyliille löytyy oma diskurssinsa; ”FBI sanoo” (says). Kyseinen sanayhdistelmä on tarkastelemieni lehtijuttujen leipäteksteissä kaikista yleisin, sillä se sopii neutraaliuutensa vuoksi käytännössä kaikkiin teksteihin. Sanayhdistelmää esiintyy kaikissa kategorioissa, missä FBI:tä kuvataan kaikin puolin objektiivisesti tai lyhyesti.

Täysin selkeästi negatiivisia uutisoiteja FBI:n kannalta on vain vähän, mutta niitäkin on. Negatiivisessa kontekstissa sanavalinnat FBI:n yhteydessä vaihtelevat enemmän. Tapaukset ovat lehdistöaineistossa lähtökohtaisesti monimutkaisempia, sillä niihin liittyvät usein erityyppiset erehdykset ja virheet, ei niinkään toistuvat piirteet, kuten positiivisissa uutisissa. Eräs negatiivissävytteinen diskurssi kuitenkin löytyy; ”FBI kieltäytyy” (refuses). Diskurssi näkyy useimmiten lehdistön yhteydessä, kun ”FBI kieltäytyy” kommentoimasta tapausta lehdistölle. Kyseinen sanavalinta antaa mielikuvan FBI:stä julkisuutta välttelevänä passiivisena toimijana tai jopa tiedon pimittäjänä.

Kaikki lehtijutut eivät kuitenkaan ole täysin asennoituneita FBI:tä kohtaan, vaikka yksittäiset sanavalinnat siihen viittaisivatkin. Esimerkiksi ”FBI kieltäytyy” sanayhdistelmä on erittäin kontekstiriippuvainen. Osaltaan kieltäytyminen voi olla ymmärrettävää, esimerkiksi peitetetävässä olleen agentin identifiointi uteliaalle lehdistölle ei ole oletettavaa yksityisyyden ja agentin oman turvallisuuden takia³⁹. Yksittäinen negatiivinen sanavalinta ei siis välttämättä ole negatiivinen suhteessa sisältöön. Toisissa yhteyksissä kuitenkin kieltäytyminen saatiin

---

³⁹ Joseph B. Treaster, ”FBI Foils Plot to Steal \$10 Million in Paintings”, The New York Times, 5.8.1982

näyttämään erittäin huonolta. Esimerkiksi tapaus, jossa FBI piti halussaan tärkeää todistusaineistoa, mutta ei suostunut jakamaan tietoa paikalliselle poliisille, vaikka oli myös tärkeä toimija kyseisessä rikostutkimuksessa. Uutinen kertoi muutenkin FBI:stä negatiivisessa valossa, sillä oli riidoissa paikallisen poliisin kanssa.⁴⁰ Englanniksi “refuse” voikin olla hyvinkin voimakas sana kontekstista riippuen.

Vahvimmat asennoitumiset FBI:stä löytää kuitenkin otsikoista. Selkeästi positiivisia otsikoita löytyy useita, esimerkiksi: “F.B.I. estää 25 miljoonan dollarin taidevarkausjuonen” kuvastaa selkeästi onnistunutta operaatiota⁴¹. Kuitenkin myös selkeästi negatiiviset lauseet vievät otsikoissa paljon tilaa ja kertovat suoraan FBI:n epäonnistumisista tai noloista tilanteista julkisesti. Esimerkiksi otsikko ”F.B.I. ja Philadelphian poliisi riitelevät vieraslistasta taidevarkaustapauksessa” kuvaa nimensä mukaisesti riitatilannetta FBI:n ja paikallisen poliisin välillä⁴². Noloja otsikoita myös löytyy useita, esimerkiksi ”Paikallinen poikajengi osoittaa, kuinka helppoa taidevarkaus voi olla” on kaikkien lainvalvojien kannalta ehdottomasti negatiivinen⁴³.

FBI:hin liittyvät diskurssit otsikkotasolla ovat siis monipuolisia, mutta tietynlainen sensaatiohakuisuus näkyy selkeästi. FBI:tä saatetaan kuvata hyvinkin eri tavoin leipätekstissä ja otsikkotasolla. Esittelemäni otsikot ovat vain muutamia kymmenten joukossa, ja joukosta löytyy paljon erikoista materiaalia. Edellä jo mainitsin, että lehtiin nousee usein poikkeukselliset, uutiskynnyksen ylittävät tapaukset. Tämä voi vaikuttaa siihen, että otsikot FBI:stä voivat tuntua kärjistyneiltä verrattuna leipätekstiin. Otsikoilla siis havitellaan lukijoita, mutta itse tekstissä otetaan monipuolisemmin näkökulmia.

Diskurssit ja asennoituminen FBI:hin ei tarkasteluni mukaan ollut riippuvainen kirjoittajista. Harva kirjoittaja oli tehnyt aiheeseen liittyen useampaa tekstiä. Tyypillistä oli siis vaihtelevat kirjoittajat ja vaihtelevat kannat. Kuitenkin poikkeuksena on selkeästi *The Wall Street Journal*, jossa parin artikkelin taustalla saattoivat olla samat henkilöt. Lehdessä pidettiin yllä

---

⁴⁰ Kirjoittaja ei tiedossa, ”F.B.I. and the Philadelphia Police Fight Over Guest List in Art Theft”, *The New York Times*, 1.1.1985.

⁴¹ John Arnold & Rick Warner, ”FBI Foils \$25 Million Art-Theft Plot”, *The Washington Post*, 5.8.1982.

⁴² Kirjoittaja ei tiedossa, ”F.B.I. and the Philadelphia Police Fight Over Guest List in Art Theft”, *The New York Times*, 1.1.1985.

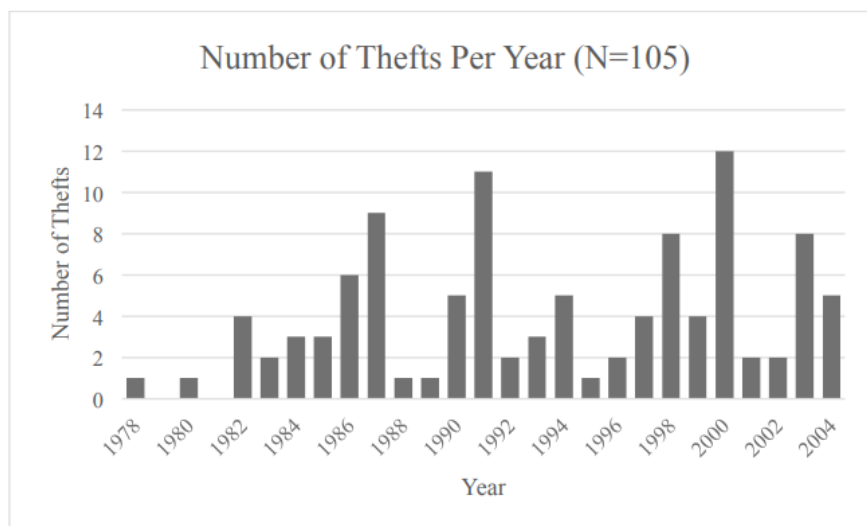
⁴³ William M. Carley, ”Gang of Local Boys Show How Easy Art Theft Can Be”, *The Wall Street Journal*, 21.2.1990.

esimerkiksi *Art Crime Update* -lehtisarjaa, jossa käsiteltiin muun muassa taidevarkauk-
sia ja FBI:tä saman kirjoittajan Constance Lowenthalin myötä. FBI:tä kuvattiin kyseisessä sar-
jassa kuitenkin pääasiassa ohimennen ja neutraalisti esimerkiksi muiden poliisivoimien ohella
eli diskurssit ovat pääasiassa neutraaleja.

2.3 Uutisointi vuosikymmenittäin

Taidevarkauksien uutisointi muuttui selvästi vuosikymmenten varrella. Aloitin tutkimukseni
vuodesta 1953, mutta koko 1950-luvulta on ainoastaan yksi uutinen. Tarkastelen tarkemmin
siis 1960, -70, -80 ja -90-lukujen muutoksia eli neljänkymmenen vuoden aikaväliä. Tarkastelen
tässä muutoksia uutisoinnin sisällöissä ja myös sanavalinnoissa eli kokoan hieman edellisten
kappaleiden aiheita, mutta erilaisesta näkökulmasta. Kate Melody Burmonin tutkimuksesta
löytyy poliisiraporttiaineistoa myös taidevarkauksien määrän kehityksestä vuosien 1978 ja
2004 väliseltä ajalta. Vertaan oman tutkimukseni tuloksia alla näkyvään Burmonin kuvioon.⁴⁴

Kuvio 3. Taidevarkauksien määrä vuosittain.

Lähde: Burmon 2017, 74.

---

⁴⁴ Burmon 2017, 73–74.

Tutkimukseni ensimmäisellä kokonaisella vuosikymmenellä 1960-luvulla taidevarkauksista ja FBI:stä on hieman vähemmän aineistoa lehdistössä kuin myöhemmin vuosikymmeninä. Burmonin taulukosta ei näe 1960-lukua, mutta oman tutkimukseni perusteella sekä taidevarkaudet että niistä uutisoinnit alkoivat tuolloin yleistymään. Vuonna 1963 julkaistussa *The New York Timesin* artikkelissa kerrotaan, kuinka FBI lisää taidevarkauksiin käytettäviä voimavaroja, sillä juuri 1960-luvulla taidevarkauksissa alkoi ”huomattava nousu”⁴⁵. Olettaisin että kyseinen nousu oli aikanaan ”huomattava”, mutta tuleviin vuosikymmeniin verrattuna varmasti vasta alkua. Kyseisellä vuosikymmenellä uutisointia tapahtuu lähinnä yksittäisistä tapauksista. Arvot pyörivät aina kymmenistä tuhansista dollareista miljoonan luokkaan.⁴⁶

Seuraavalla vuosikymmenellä 1970-luvulla uutisointi lisääntyi ja monipuolistui. Onnistuneita taidevarkauksien ratkaisuja alettiin uutisoimaan enemmän, kuten myös FBI:n roolia ja heidän tekemäänsä yhteistyötä paikallisten poliisijoukkojen ja tulliviranomaisten kanssa. Taidevarkauksien arvot pysyivät aika lailla samoina kuin aiemmalla vuosikymmenellä, eli pyörivät edelleen kymmenissä ja sadoissa tuhansissa dollareissa. Muutamit tapaukset yltävät yli miljoonan. *Pienen uutishuomion* tapauksista kirjoitettiin edelleen paljon, kuten aiemmallakin vuosikymmenellä. Suurin ero aiempaan vuosikymmeneen tuli siis FBI:n lisääntyneenä uutishuomiona ja roolin korostamisen myötä.⁴⁷

Uutisointi muuttui huomattavasti 1980-luvulla, vaikka lehtijuttuja ei olekaan määrällisesti yhtä paljon kuin aiempaan vuosikymmeneen. Tapauksia liittyen erityisesti FBI:n kannalta huonoihin asioihin, kuten väärinkäsityksiin ja riitoihin, alkaa ilmestyä enemmän. Huomiota saa myös onnistuneet taidevarkausoperaatiot ja FBI:n saavutukset. Uutisointi FBI:n osalta siis monipuolistuu ja pinnalle nousee enemmän *suuren uutishuomion* taidevarkauksia. Burmonin kuviosta huomaa, että taidevarkauksien määrä lisääntyy 1980-luvulla huomattavasti. Otsikoissa alkaa näkymään enemmän miljoonien ja jopa kymmenien miljoonien dollareiden arvoisia tapauksia ja sana FBI korostuu otsikoissa entistä enemmän. Kiinnostavin huomioni vuosikymmeneltä on, että jo aiemmin esitelty sanayhdistelmä ”FBI estää” alkaa ilmestymään sekä otsikoihin että

---

⁴⁵ Milton Esterow, ”F.B.I. Intensifying Efforts to Apprehend Art Thieves”, *The New York Times*, 9.11.1963.

⁴⁶ Tyypillinen 1960-luvun uutinen: Kirjoittaja ei tiedossa, ”Manet Art Theft Suspect Arrested”, *The Washington Post*, 16.1.1963

⁴⁷ Tyypillinen 1970-luvun uutinen: Kirjoittaja ei tiedossa, ”Million dollar art theft”, *Washington Post*, 19.5.1972.

leipätekstiin 1980-luvulla ensimmäisiä kertoja. Tästä voisi päätellä, että FBI alkaa 1980-luvulla panostaa toiminnassaan taidevarkauksien aktiiviseen estämiseen, ei vain tutkimukseen ja taiteen palautukseen varkauden tapahduttua. Utisiin tulee paljon tekstejä myös peitetehtävissä olleiden agenttien kokemuksista, mikä myös voisi viitata FBI:n lisääntyneisiin resursseihin.⁴⁸

Taidevarkaustapauksista uutisointi oli huipussaan 1990-luvulla. Kyseisellä vuosikymmenellä tapahtui nykyäänkin hyvin tunnettu Isabella Stewart Gardner museon taidevarkaus, jossa varastettiin aikansa uutisoinnin mukaan 150–300 miljoonan dollarin edestä taidetta⁴⁹. Vuoden 2010 arvion mukaan taiteen nykyarvo olisi 500–600 miljoonaa dollaria. Varkaita ei olla vielä tähän päivään mennessä saatu kiinni ja tapausta pidetään edelleen maailman suurimpana omaisuusrikoksena.⁵⁰ Gardnerin museon tapaus on vain yksi esimerkki, mutta se todistaa, kuinka taidevarkausuutisoinnit alkoivat aidosti pyöriä kymmenissä, jopa sadoissa miljoonissa dollareissa. Varkauksien arvoissa näkyy huima kasvu verrattuna 1960- ja 1970-lukuihin, jolloin uutisoitiin pääosin arvoltaan ”vain” satojen tuhansien dollareiden arvoisista tapauksista. Burmonin kuviosta näkee, että 1990-luvulla varkauksien määrät vaihtelivat ja kyseisen vaihtelun huomaa myös käyttämästäni aineistosta: Vuodelta 1990 löytyi 12 taidevarkauteen liittyvää lehti-juttua, mutta vuodelta 1991 ei ainuttakaan.⁵¹ FBI:n osalta uskon, että viraston merkitys taiderikostutkijana ei ainakaan vähentynyt kyseisellä vuosikymmenellä. On jopa mahdollista, että 1990-luvun poikkeuksellisen suuret taiderikokset vaikuttivat FBI:n resurssien lisäämiseen ja esimerkiksi vuoden 2004 taiderikosohjelman ja -tiimin perustamiseen.

---

⁴⁸ Tyypillinen 1980-luvun uutinen: Joseph B. Treaster, ”FBI Foils Plot to Steal \$10 Million in Paintings”, *New York Times*, 5.8.1982.

⁴⁹ Vertaa esimerkiksi näitä: Ralph Blumenthal, ”The Maddening Mysteries Of the Greatest Art Theft Ever”, *The New York Times*, 15.12.1994 ja William H. Honan ”A Tangled 2-Year Inquiry Yields Few Answers in Boston Art Theft”, *The New York Times*, 2.6.1992.

⁵⁰ *Wylly* 2014, 4, 31–32.

⁵¹ Tyypillinen 1990-luvun uutinen: Fox Butterfield, ”Boston Thieves Loot a Museum Of Masterpieces” *The New York Times*, 19.3.1990.

3 FBI:N JULKISUUSKUVA 1900-LUVULLA: RADIO- JA TELEVISIONMEDIAN YHTEYDET SANOMALEHTIAINEISTOON

FBI on aina pyrkinyt pitämään tietynlaista imagoa yllä ja keinoja siihen on ollut useita. Julkisuuskuvan rakentamisen muodot ovat muuttuneet reilun sadan vuoden varrella, esimerkiksi tärkein mediakanava on vaihdellut: Sanomalehdet ovat näistä mediakanavista vanhin ja “perinteisen median” onkin todettu olevan useammin viranomaisten hyödyntämää⁵². Vertailen käyttämäni sanomalehtiaineistoa tutkimuksiin, joissa on pohdittu FBI:n julkisuuskuvaa radio- ja televisioaineiston kautta. Ennen televisioaikaa FBI:stä tehtiin useita radio-ohjelmia ja FBI myös itse piti hallussaan muutamia niistä tarkkoine säädöksineen⁵³. Television yleistyessä erityisesti elokuvat ja sarjat ovat muokanneet käsitystämme FBI:stä⁵⁴.

Radio-ohjelmat olivat FBI:lle tärkeä mediakanava läpi 1900-luvun alkupuolen ja kyseisen mediakanavan hallitsemiseen liittyi 1930-luvulta eteenpäin vahvasti kilpailua. FBI:n ja radiokanavien välillä oli selvää ristiriitaa – Radio-ohjelmat olivat kriittisiä FBI:tä kohtaan ja FBI oli puolestaan kriittinen ohjelmia kohtaan. Alun perin FBI vastusti itseensä liittyviä radio-ohjelmia, sillä niiden ajateltiin heikentävän FBI:n auktoriteettia ja legitimitettä. Myöhemmin FBI alkoi kuitenkin suosia tiettyjä ohjelmia antamalla konkreettisia toimintaohjeita kanaville. FBI perusti jopa omia ohjelmiaan, pystyäkseen paremmin hallitsemaan ja säätelemään julkisuuskuvaansa. Yhdestä näkökulmasta FBI pyrki palauttamaan heikentyntä imagoaan ohjelmien hallinnan avulla. Toisaalta toiminta on nähty myös kyseenalaistettavana vallankäyttönä, propagandana.⁵⁵

Löysin sanomalehtiaineistostani joitain yhteyksiä radio-ohjelmiin. FBI pystyi itse vaikuttamaan omaan julkisuuskuvaansa – Radio-ohjelmissa tosin eritasoisesti. Radiossa FBI omisti ohjelmia, joten se pystyi säätelemään julkisuuskuvaansa oikeastaan juuri haluamaansa suuntaan. Sanomalehdissä FBI pystyi vaikuttamaan julkaisuihin passiivisemmin esimerkiksi vetäytymällä lehdistöstä. Diskurssianalyysissä mainitsin, kuinka “FBI kieltäytyi” usein

---

⁵² Burmon 2017, 69.

⁵³ Cecil 2015, 252.

⁵⁴ Clarke & Szydlo 2017, 7.

⁵⁵ Cecil 2015, 252–261.

kommentoimasta tapausta lehdistölle ja tämä kieltäytyminen saattoi olla tietoisista julkisuusku-
van muokkausta. Kyseisissä artikkeleissa FBI:n toiminnasta saatettiin kertoa esimerkiksi ulko-
puolisen näkökulmasta, sillä FBI oli itse kieltäytynyt puhumasta⁵⁶.

Radio-ohjelmia ja sanomalehtiä yhdistää myös rikostarinoiden kertomuksellisuus. Radio-oh-
jelmissa esitettiin rikosdraamaohjelmia⁵⁷ ja sanomalehdissä varkaustapaukset esitettiin usein
myös dramatisoidusti, aloittaen lehtijuttu esimerkiksi kuvailemalla varkaustilannetta ja rikolli-
sia. Esimerkiksi *The Wall Street Journalin* artikkeli ”For This Art Collector, Priceless Painting
Are Get-Out-of-Jail Card” alkaa tarinan muodossa seuraavasti:

*Myles Connor, pahamaineinen Bostonilainen taidevaras oli syömässä Bloomingtonissa, ravintolassa 150 mailia Etelä-Chigagosta pari vuotta sitten. Hänen seuralaisensa vaikutti todella kiinnostuneelta varastetun taiteen ostamisesta. ’Tiedätkös’ herra Connor sanoi nojatessaan pöydän yli ’FBI haluaisi todella tietää, missä olen juuri nyt. Mutta ne tyypit ovat niin tyhmiä, että heillä ei ole aavistustakaan.’ Herra Connorin harmiksi hänen seuralaisensa oli FBI:n peitetehtävässä ollut agentti Thomas Daly, joka tämän tarinan kertoo.*⁵⁸

Sanomalehtien ja radio-ohjelmien rinnalle muodostui 1900-luvun lopulla uusi mediankanava; televisio. FBI:tä esitettiin tv-sarjoissa ja elokuvissa samaan tapaan perinteisten radio-ohjelmien ja sanomalehtien kanssa eli tarinoiden muodossa. Elokuvien ja sarjojen FBI agentit ja varkaat kuitenkin poikkesivat huomattavasti todellisuudesta. Televisiossa agentit saatettiin esittää esimerkiksi tavallisina työläisinä, joita rikoksen ratkaiseminen ei oikeastaan kiinnostanut. Rikolliset kuvattiin usein tyylikkäänä ja katsojien näkökulmasta heihin saattaa jopa kiintyä. ”Liian rikkaat” uhrit kuvattiin usein jopa tarinan ”pahiksina”.⁵⁹

Yhteys television luomaan kuvaan löytyi myös omasta tutkimuksestani. Erityisesti rikollisten, uhrien ja FBI:n väliset suhteet muistuttavat joissain tarkastelemissani artikkeleissa merkittävän paljon samanlaisia suhteita, kuin mitä televisiossa on näytetty. FBI esitettiin

---

⁵⁶ Esimerkiksi Christopher B. Daly, ”\$1 Million Reward for Stolen Art”, *The Washington Post*, 21.3.1990.

⁵⁷ Cecil 2015, 252–253.

⁵⁸ William M. Carley, ”For This Art Collector, Priceless Painting Are Get-Out-of-Jail Card” *The Wall Street Journal*, 29.9.1997.

⁵⁹ Clarke & Szydlo 2017, 7–10.

sanomalehtiaineistossa kylmäksi poliisitoimijaksi ja agenteja kuvattiin lehtijutuissa harvoin. Rikollisia saatettiin osassa uutisoinnista pitää nokkelampina kuin FBI:n toimijoita. Tämän vastakkainasettelu näkyi sanomalehdissä erityisesti rikostapauksissa, jotka olivat FBI:ltä jäänyt ratkaisematta. Taidevarkauksien uhreja kuvattiin erityisen rikkaina ja joskus jopa rahasta soikaistuneina ”siniverisinä”. Esimerkiksi eräässä artikkelissa todetaan seuraavasti yläluokkaisen reaktiota varkaudesta: ”Eräs nainen ei edes tiennyt maalauksensa olevan viety, ennen kun pidettiin tiedotustilaisuus – – Kun nainen näki maalauksensa TV:n tiedotustilaisuudessa FBI:n talteen ottamana, hän hämmästyí.”⁶⁰

FBI:n julkisuuskuvan muotoutuminen 1900-luvulla on ollut monen mediakanavan tulosta. Radiosta, televisiosta ja sanomalehdistä on mahdollista löytää paljonkin yhtenäisiä piirteitä, jotka ovat luoneet kuvaa virastosta hyvinkin laajalle yleisölle. FBI:llä on kuitenkin ollut omat tapansa hallita omaa julkisuuttansa läpi historian. Esimerkiksi vuonna 1930, radio-ohjelmien valtakaudella, virasto palkkasi agentin nimeltä Louis B. Nichols, jonka ainut tehtävä oli estää FBI:tä kritiikiltä ja samalla edistää julkisuuskuvaa FBI:stä rehtinä lainvalvontaviranomaisena⁶¹. Nykypäivää lähestyessä keinoihin on tullut mukaan hieman hienovaraisemmat tavat. Esimerkkinä näistä voisi olla FBI:n itsensä julkaisemat vuosittaiset kokoelmateokset, vuosijuhlakirjat ja videot, jotka luovat avointa ja myönteistä kuvaa virastosta.

---

⁶⁰ William M. Carley, ”Gang of Local Boys Show How Easy Art Theft Can Be”, Wall Street Journal, 21.2.1990.

⁶¹ Cecil 2015, 253–254.

4 SANOMALEHTIEN MONINAISET TAIDEVARKAUS- JULKAISUT FBI:N JULKISUUSKUVAN MUOKKAA- JANA

Tässä tutkimuksessa selvensin FBI:n ja taidevarkauksien suhdetta sanomalehtiaineiston tarkastelun kautta. Eräs tärkeä näkökulmani oli sanomalehtien rooli paitsi informaation jakajana myös FBI:n julkisuuskuvan muokkaajana. Viime vuosisadalla taidेरikosten lisääntyessä ja FBI:n resurssien kasvaessa myös sanomalehtiaineisto muuttui ja kehittyi. FBI:tä käsiteltiin sanomalehtiaineistossa monipuolisesti, mutta osittain myös aikansa radio- ja televisiomedian kaltaisesti.

Alkuun tarkastelin lehtijuttujen sisältöä jaottelemalla uutisoinnit kategorioihin uutishuomion perusteella. *Pienen, suuren ja poikkeuksellisen uutishuomion* kategorioissa selvisi, että FBI:tä kuvattiin hieman eri tavoin eri uutistyypeissä. *Pienen uutishuomion* kategoria kuvasi pakostakin lyhyesti FBI:tä, mutta joissain tapauksissa vähäinen palstatila oli myös hyvinkin asennoitunutta FBI:tä kohtaan. *Suuren uutishuomion* taidevarkauksissa FBI:n julkisuuskuva oli ehkä eniten käsillä. *Suuren uutishuomion* tapaukset saivat nimensäkin mukaisesti paljon julkista huomiota ja osa lehtijutuista oli *pienen uutishuomion* kategorian kaltaisesti hyvinkin asennoitunut FBI:tä kohtaan. *Poikkeuksellisen uutishuomion* varkaudet olivat todellakin itse tapahtumina poikkeuksellisia, mutta myös uutishuomio oli laajempaa kuin yleensä. Tapaukset veivät usein erikoisuudellaan huomion pois itse FBI:ltä.

Eräs hypoteesini oli, että korkeamman arvon taidevarkaudet saisivat enemmän uutishuomiota. Hypoteesini oli osittain oikeassa, sillä erityisesti *suuren ja poikkeuksellisen uutishuomion* kategorioissa saaliiden arvot olivat selkeästi korkeita. Oma hypoteesiani kannattaa myös se, että tähän mennessä maailman arvokkaimmaksi taidevarkauksi todettu taidevarkaus Isabella Stewart Gardnerin museosta sai ehdottomasti eniten huomiota läpi kaikkien lehtien. Kuitenkin varsinaista olettamustani vastaan on myös todisteita: En osannut odottaa, että *pienen uutishuomion* varkaustapauksissa oli usein myös miljoonien dollarien arvoisia saaliita. Arvot saattoivat siis olla korkeita, mutta uutishuomio silti vähäistä.

Diskurssianalyysissä tärkein huomioni on, että FBI:tä kohtaan löytyi useita kirjoitustapoja, ei vain yhtä selkeää. FBI:tä kohtaan löytyi positiivisesti, negatiivisesti ja neutraalisti asennoituneita sanavalintoja, otsikoita ja itse leipätekstejä. Eräs tärkeä huomioni tähän liittyen oli, että löytämäni diskurssit eivät olleet riippuvaisia kirjoittajista tai lehdistä, vaan monet eri kirjoittajat käyttivät samankaltaisia sanavalintoja FBI:tä kuvatessa.

Vuosikymmenten varrella on huomattavissa selkeää uutisoinnin muutosta ja jokainen vuosikymmen on osaltaan mielenkiintoinen. Ensinnäkin 1960-luvulla varkauksista uutisointi sai kunnolla alkunsa, 1970-luvulla uutisointi lisääntyi määrällisesti, 1980-luvulla tiettyjä elementtejä, kuten sanayhdistelmää "FBI estää" ja peiteagenttien työtä alettiin kuvaamaan erityisen paljon ja 1990-luvulta eteenpäin *poikkeuksellisen* uutishuomion varkauksia alkaa tapahtumaan huomattavasti enemmän. Vuosikymmenten varrella on siis huomattavissa muun muassa diskurssien, uutisoinnin sisältöjen ja varsinaisen uutishuomion kehitystä.

Johdannossa totesin *The New York Timesin* olevan luettu lehti ylemmän luokan keskuudessa, mutta eroa varsinaisessa uutisoinnin tyyliässä en huomannut verrattuna muihin sanomalehtiin. *The New York Timesin* ja *The Washington Postin* lehtijutut muistuttivat paljon toisiaan sekä sisällöllisesti että määrällisesti. *The Wall Street Journal* erottui näistä kahdesta esimerkiksi Art Crime Update -lehtisarjalla (vastaavaa ei ollut muissa lehdissä) sekä ylipäätään vähemmällä uutisoinnilla määrällisesti verrattuna muihin lehtiin.

Sanomalehtiaineiston FBI-kuvaa oli mahdollista ja myös mielekästä vertailla radion ja television luomiin FBI kuviin 1900-luvun varrelta. Radion luoma julkisuuskuva FBI:stä oli erittäin merkittävää 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla ja televisio puolestaan vuosisadan loppuilla. Yhteyksiä sanomalehtiaineistoon löytyy molemmista jonkin verran. Esimerkiksi omaan julkisuuskuvaan vaikuttaminen ja mediassa esitetyt suhteet FBI:n, varkaiden ja eliitin välillä muistuttavat paljon toisiaan. Myös rikostapausten kertominen tarinallisesti oli tyypillistä kaikissa kolmessa kanavassa. Kuva FBI:stä ei ollut vain yhden mediakanavan tuotosta, vaan siihen vaikuttivat kaikki julkisen median muodot yhdessä. Sanomalehtien vertailu 1900-luvun muihin mediakanaviin ei siis ollut turhaa, vaan vertailu laajensi käsitystä juuri sanomalehtien roolista.

LÄHTEET

Alkuperäislähteet - ProQuest Historical Newspapers

The New York Times 1953–2002.

The Washington Post 1961–2001.

The Wall Street Journal 1978–1997.

FBI:n omat aineistot

FBI – Federal Bureau of Investigation (2014). FBI Art Theft Program. YouTube video. <https://www.youtube.com/watch?v=f4HHYXS2MUE&t=10s> (25.3.2022).

The FBI: A Centennial History, 1908–2008. U.S. Department of Justice, Federal Bureau of Investigation 2008.

Tutkimuskirjallisuus

Burmon, Kate Melody. *Patterns of Fine Art Theft in the United States*. Northeastern University 2017.

Cecil, Matthew. Coming on like Gang Busters: J. Edgar Hoover's FBI and the Battle to Control Radio Portrayals of the Bureau, 1936–1958. *Journalism History*, Vol. 40 (4) 2015, 252–61.

Chaffinch, Lynne. The Federal Bureau of Investigation's Art Theft Program. *Journal of Library Administration*, Vol. 38 (1–2) 2003, 95–100.

Clarke, Colleen Margaret & Szydlo, Eli Jacob. *Stealing History: Art Theft, Looting, and Other Crimes Against Our Cultural Heritage*. Rowman & Littlefield 2017.

DeVarenes, Kali. Consider the Source: The Media's Coverage of Female FBI Agents in the 1970s. *The Forum: Journal of History*, Vol. 12 (1) 2020, 87–108.

Dobovsek, Bojan & Slak, Bostan. The Significance of Studying and Investigation Art Crime: Old reasons, New World. *Journal of Criminal Justice and Security*, Vol. 13 (4) 2011, 390–405.

Goldstein, Tom. *Journalism and truth: Strange bedfellows*. Northwestern University Press 2007.

Petterson, Susanna: Museologiset objektit. Teoksessa *Museologia tänään*. Toim. Pauliina Kinanen. Helsinki, Suomen museoliitto 2007.

Purhonen, Semi. *Suomalainen maku*. Gaudeamus 2014.

Testerman, Adam. *Discursive Security: F.B.I. Stings and the Nature of Peace*. Dissertations and Theses 2015.

Vizzard, William. The FBI, a Hundred-Year Retrospective. *Public Administration* Vol. 68 (6) 2008, 1079–1086.

Wylly, Marion Johnston. *Motives of Art Theft: A Social Contextual Perspective of Value*. The Florida State University 2014.

Weiner, Tim. *FBI: liittovaltion poliisin historia*. Otavan kirjapaino Oy Keuruu 2012.

